

**ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ՀԱՆՐԱՅԻՆ ԾԱՌԱՅՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ ԿԱՐԳԱՎՈՐՈՂ
ՀԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎ**

ՎԵՐԼՈՒԾԱԿԱՆ ՏԵՂԵԿԱՆՔ

**«Հայաստանի Էլեկտրական Ցանցեր» ՓԲԸ
2018 թվականի ներդրումային գործունեության
մոնիթորինգի արդյունքները**

ԵՐԵՎԱՆ 2019

Բ Ո Վ Ա Ն Դ Ա Կ ՈՒ Թ Յ ՈՒ Ն

Նախաբան.....	4
--------------	---

ԲԱԺԻՆ 1.

«Հայաստանի էլեկտրական ցանցեր» ՓԲԸ-ի 2018 թվականի ներդրումային ծրագրի կառուցվածքը.....	5
---	---

ԲԱԺԻՆ 2.

«Հայաստանի էլեկտրական ցանցեր» ՓԲԸ-ի 2018 թվականի ներդրումային ծրագրի կատարման ցուցանիշները և ներդրումների ձևավորման աղբյուրները.....	9
2.1 Ներդրումային ծրագրի կատարման ցուցանիշները.....	9
2.2 Ներդրումների ձևավորման աղբյուրները	10

ԲԱԺԻՆ 3.

«Հայաստանի էլեկտրական ցանցեր» ՓԲԸ-ի 2018 թվականի ներդրումային գործունեության մոնիթորինգի արդյունքները	13
3.1 Սպասարկման որակի բարելավմանն ուղղված ներդրումներ.....	13
3.2 Նոր սպառողների միացմանը և հատուկ ծրագրերի իրականացմանը ուղղված ներդրումներ	17
3.3 Առևտրային հաշվառման համակարգի բարելավմանն ուղղությամբ կատարված ներդրումներ.....	18
3.4 Մեքենա-մեխանիզմների ձեռքբերման և վերազինմանն ուղղությամբ կատարված ներդրումներ.....	19
3.5 Բաշխիչ ցանցերի շահագործման կազմակերպման համար այլ ուղղություններով կատարված ներդրումներ	19

ԲԱԺԻՆ 4.

«Հայաստանի էլեկտրական ցանցեր» ՓԲԸ-ի կողմից իրականացված գնումների մոնիթորինգի արդյունքները.....	21
4.1 Ապրանքների շուկայական գների մոնիթորինգ.....	21
4.2 Աշխատանքների և ծառայությունների շուկայական գների մոնիթորինգ.....	21

ԲԱԺԻՆ 5.

«Հայաստանի էլեկտրական ցանցեր» ՓԲԸ-ին հետագա սակագնային մարժայով փոխհատուցման ենթակա ներդրումների ծավալը.....	24
5.1 Ներդրումային ծրագրի շրջանակում իրականացված ներդրումներից նվազեցված ներդրումների ծավալը	24
5.2 Լուծարված հիմնական միջոցներից նվազեցումներ.....	27
5.3 Սակագնային մարժայով փոխհատուցման ենթակա ներդրումների ծավալը.....	28
ԵԶՐԱԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ	31
Հղումներ օգտագործված նյութերին	35

ՆԱԽԱԲԱՆ

Սույն վերլուծական տեղեկանքը կազմվել է ի կատարումն ՀՀ հանրային ծառայությունները կարգավորող հանձնաժողովի (այսուհետ՝ Հանձնաժողով) 2018 թվականի դեկտեմբերի 5-ի №447Լ որոշումով հաստատված 2019 թվականի աշխատանքային ծրագրի 22-րդ կետի և արտացոլում է «Հայաստանի էլեկտրական ցանցեր» ՓԲԸ-ի (այսուհետ՝ Ընկերություն) 2018 թվականի ներդրումային ծրագրի (այսուհետ՝ Ներդրումային ծրագիր) մոնիթորինգի գնահատականը: Վերլուծական տեղեկանքում ներկայացված է Ներդրումային ծրագրի և փաստացի կատարված ներդրումների համադրությունը, դրանց արդյունավետության վերլուծությունը, ինչպես նաև սակագնային մարժայով փոխհատուցման ենթակա ներդրումների ծավալի գնահատականը: Վերլուծական տեղեկանքը կազմվել է՝ հաշվի առնելով Ընկերության 2018 թվականի Ներդրումային ծրագիրը [Որոշումներ 1-4] և վերջինիս կողմից հանձնաժողով ներկայացված հաշվետվությունն [Հաշվետվություն] ու տեղեկատվությունները [Տեղեկատվություններ 1-9], ինչպես նաև 2019 թվականի դեկտեմբերի 11-ին «ԳՐԱՆԹ ԹՈՐՆԹՈՆ» ՓԲԸ-ի կողմից Հանձնաժողով ներկայացված՝ Ընկերության 2017-2018 թվականների ներդրումային գործունեության տեխնիկական աուդիտի վերջնական հաշվետվության լրամշակված տարբերակը և 2020 թվականի դեկտեմբերի 23-ին Ընկերության 2019 թվականի ներդրումային գործունեության տեխնիկական աուդիտի նախնական տարբերակի 8-րդ կետը:

ԲԱԺԻՆ 1.

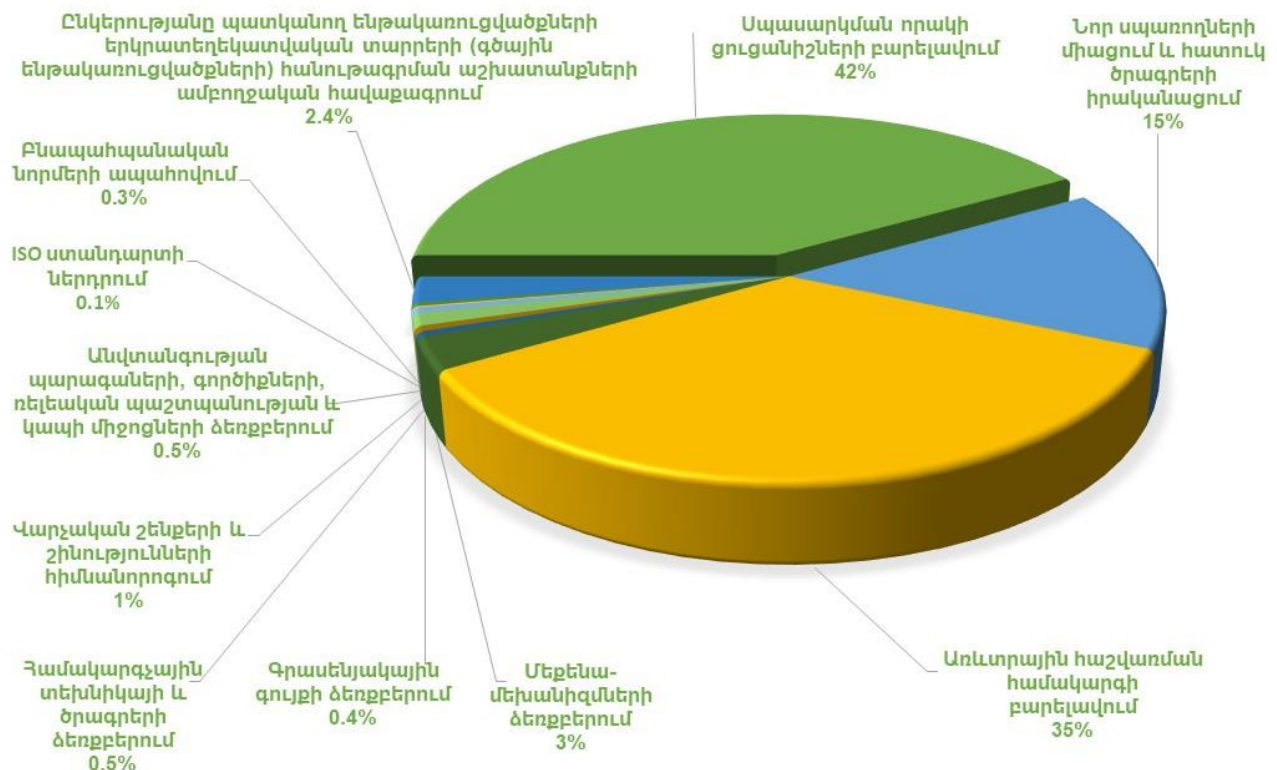
«Հայաստանի էլեկտրական ցանցեր» ՓԲԸ-ի 2018 թվականի ներդրումային ծրագրի կառուցվածքը

Ընկերության Ներդրումային ծրագրի շրջանակներում նախատեսված էր տարբեր միջոցառումներ իրականացնել բաշխիչ ցանցերի վերակառուցման և վերազինման ուղղությամբ՝ սպառողների սպասարկման որակի ցուցանիշների, էլեկտրամատակարարման հուսալիության և անվտանգության մակարդակի բարձրացման նպատակով: Ներդրումներ են նախատեսվել նաև նոր սպառողների միացման և հեռանկարային պահանջարկի սպառման բավարարման նպատակով բաշխիչ ցանցերի ընդլայնման ուղղությամբ, ինչպես նաև առևտրային հաշվառման համակարգի՝ մասնավորապես էլեկտրական էներգիայի հաշվառման և հսկման ավտոմատացված համակարգերի ընդլայնման ուղղությամբ: Բացի վերը նշվածը բաշխիչ ցանցերի շահագործման կազմակերպման և ընկերության բնականոն գործունեության ապահովման նպատակով նախատեսվել են ներդրումներ գրասենյակային գույքի, համակարգչային տեխնիկայի, չափիչ սարքերի և գործիքների, ռելեական պաշտպանության և կապի միջոցների, մեքենամեխանիզմների ձեռքբերման, արտադրական և վարչական շենքերի ու շինությունների վերակառուցման ուղղությամբ, ինչպես նաև ISO(ԱյէսՕ) միջազգային ստանդարտների ներդրման ուղղությամբ: Նախատեսվել է իրականացնել նաև բնապահպանական նորմերի ապահովմանը և Ընկերությանը պատկանող ենթակառուցվածքների երկրատեղեկատվական տարրերի (գծային ենթակառուցվածքների) հանութագրման աշխատանքների ամբողջական հավաքագրմանն ուղղված ներդրումներ: Ներդրումային ծրագրի ընդհանուր ծավալը կազմել է 30 242,0¹ մլն դրամ:

¹ Սույն վերլուծական տեղեկանքում ներկայացված բոլոր գումարները չեն ներառում ավելացված արժեքի հարկը:

Գրաֆիկ 1-ում ներկայացված է Ընկերության Ներդրումային ծրագրի ծավալների բաշխումը հիմնական ուղղությունների միջև:

Գրաֆիկ 1

Ինչպես երևում է Գրաֆիկ 1-ից, ներդրումների հիմնական մասը՝ 42%-ը նախատեսված էր ուղղել սպասարկման որակի ցուցանիշների բարելավմանը՝ մալուխային, օդային գծերի և ենթակայանների վերակառուցմանն ու վերազինմանը, բազմաբնակարան շենքերի մուտքերում էլեկտրամատակարարման ցանցի բարելավմանը, ինչպես նաև Երևան քաղաքում և ՀՀ մարզերում 44 հասցեական աշխատանքների իրականացմանը:

Ներդրումների հաջորդ հիմնական հատվածը՝ շուրջ 35%-ը, նախատեսված էր ուղղել առևտրային հաշվառման համակարգի բարելավմանը: Էլեկտրաէներգիայի հաշվառման համակարգի ավտոմատացման ուղղությամբ նախատեսված էր Երևան քաղաքում 6(10)/0,4 կՎ ենթակայանների ցածր լարման մասի վերակառուցում՝ էլեկտրական էներգիայի հաշվառման և հսկման ավտոմատացված համակարգին միանալու նպատակով և 6(10)/0,4 կՎ ենթակայաններում տեղադրված էլեկտրոնային հաշվիչների ներառում էլեկտրական էներգիայի հաշվառման և հսկման ավտոմատացված համակարգում, ինչպես նաև՝ էլեկտրական էներգիայի հաշվառման

և հսկման ավտոմատացված համակարգերի ներդրում 0,38/0,22 կՎ ցանցերում: Նշված աշխատանքների իրականացման արդյունքում նախատեսվում էր շուրջ 120 000 սպառման համակարգեր միացնել էլեկտրական էներգիայի հաշվառման և հսկման ավտոմատացված համակարգին:

Այս ուղղությամբ նախատեսված էր նաև տեղակայել նոր հաշվիչներ և հաշվիչի արկղեր՝ էլեկտրաէներգիայի մատակարարման և օգտագործման կանոններով դրանց ներկայացվող պահանջների ապահովման նպատակով:

Ներդրումների երրորդ հիմնական հատվածը՝ շուրջ 15%-ը, նախատեսված էր ուղղել նոր սպառողների միացման և բաշխիչ ցանցերի ընդլայնման նպատակով հատուկ ծրագրերի իրականացմանը: Մասնավորապես, ներդրումների 13,2%-ը նախատեսված էր նոր սպառողների սպառման համակարգերն էլեկտրական ցանցին միացմանը, իսկ 1,8%-ը՝ Երևան քաղաքում Երևանյան կրկեսին հարող տարածքում 2x1600 կՎԱ հզորությամբ նոր բաշխիչ կետի կառուցմանը և այլ անձանց պատկանող բաշխիչ ցանցերի ձեռք բերմանը:

Մեքենա-մեխանիզմների ձեռքբերման ուղղությամբ, որը կազմում է Ներդրումային ծրագրի 3%-ը՝ նախատեսված էր 38 մեքենա-մեխանիզմների, բեռնատար և ուղևորաբեռնատար մեքենաների ձեռքբերում: Նախատեսված էր նաև 50 մեքենաների վերասարքավորում՝ գազաբալոնների տեղադրմամբ:

Բաշխիչ ցանցերի շահագործման կազմակերպման համար այլ ուղղություններով իրականացվելիք ներդրումները, որոնք կազմում են 1 642,3 մլն դրամ կամ ընդհանուր ներդրումների 5,4%-ը, նախատեսված էր ուղղել հետևյալ հիմնական միջոցների ձեռքբերմանը և աշխատանքների իրականացմանը.

- ☐ գրասենյակային գույքի ձեռքբերում՝ 130,0 մլն դրամ,
- ☐ համակարգչային տեխնիկայի, ծրագրերի ձեռքբերում և ընկերության ռեսուրսների պլանավորման (ERP) համակարգի ներդրում՝ 150,0 մլն դրամ,
- ☐ վարչական շենքերի և շինությունների հիմնանորոգում՝ 350,0 մլն դրամ,
- ☐ անվտանգության պարագաների, գործիքների, ռելեական պաշտպանության սարքերի և կապի միջոցների ձեռք բերում՝ 150,0 մլն դրամ,
- ☐ կառավարման ISO(ԱյէսՕ) ստանդարտների ներդրում՝ 30,0 մլն դրամ,

- բնապահպանական նորմերի ապահովմանն ուղղված ներդրումներ՝ 100,0 մլն դրամ,
- Ընկերությանը պատկանող ենթակառուցվածքների երկրատեղեկատվական տարրերի (գծային ենթակառուցվածքների) հանութագրման աշխատանքների ամբողջական հավաքագրմանն ուղղված ներդրումներ՝ 732,3 մլն դրամ:

ԲԱԺԻՆ 2.

«Հայաստանի էլեկտրական ցանցեր» ՓԲԸ-ի 2018 թվականի ներդրումային ծրագրի կատարման ցուցանիշները և ներդրումների ձևավորման աղբյուրները

2.1 Ներդրումային ծրագրի կատարման ցուցանիշները

Համաձայն՝ Ընկերության փաստացի կատարված կապիտալացվող ծախսերով ձևակերպված ներդրումների մասին Հաշվետվության՝ 2018 թվականի ընթացքում իրականացվել են 22 793,9 մլն դրամի ներդրումներ, որից շահագործման հանձնված հիմնական միջոցների արժեքը կազմել է 21 507,9 մլն դրամ:

Հարկ է նշել, որ Ընկերությունը վերը նշված ծավալներում ներառել է 689,6 մլն դրամի ծախսեր, որոնք Ներդրումային ծրագրով համաձայնեցված չեն եղել: Նշված ներդրումները վերլուծության ընթացքում չեն դիտարկվել սակագնային մարժայով փոխհատուցման տեսանկյունից:

Ստորև աղյուսակ 1-ում, ներկայացված է հանձնաժողովի հետ համաձայնեցված և ընկերության կողմից փաստացի ավարտված ներդրումների ծավալների համեմատականը:

Աղյուսակ 1

N	Ներդրումների ուղղությունները	2018 թվականի ներդրումների կանխատեսվող ծավալը		Փաստացի ավարտված ներդրումների ծավալը		Ծրագրի կատարման ցուցանիշը	Իրականացված ներդրումներ		
		մլն դրամ	%	մլն դրամ	%		2018 թվականի ընթացքում	2018 թվականի սկզբի դրությամբ մնացորդը	Ընդամենը
1	Սպասարկման որակի ցուցանիշների բարելավում	12,584.7	42%	5,338.9	25.3%	42.4%	5,712.2	124.0	5,836.3
2	Նոր սպառողների միացում և հատուկ ծրագրերի իրականացում	4,520.0	15%	5,148.5	24.4%	113.9%	4,954.2	720.1	5,674.2
3	Առևտրային հաշվառման համակարգի բարելավում	10,580.0	35%	9,004.1	42.7%	85.1%	9,005.0	1.6	9,006.7
4	Մեքենա-մեխանիզմների ձեռքբերում	915.0	3%	906.3	4.3%	99.0%	904.3	2.0	906.3
5	Գրասենյակային գույքի ձեռքբերում	130.0	0.4%	95.8	0.5%	73.7%	95.8	-	95.8

6	Համակարգչային տեխնիկայի և ծրագրերի ձեռքբերում	150.0	0.5%	113.1	0.5%	75.4%	113.1	-	113.1
7	Վարչական շենքերի և շինությունների հիմնանորոգում	350.0	1%	359.5	1.7%	102.7%	362.6	3.4	366.0
8	Անվտանգության պարագաների, գործիքների, ռելեական պաշտպանության և կապի միջոցների ձեռքբերում	150.0	0.5%	21.9	0.1%	14.6%	21.9	0.1	21.9
9	ISO ստանդարտի ներդրում	30.0	0.1%	40.0	0.2%	133.3%	40.0	-	40.0
10	Բնապահպանական նորմերի պահպանմանը ուղղված ներդրումներ	100.0	0.3%	34.8	0.17%	34.8%	42.7	1.4	44.1
11	Ընկերությանը պատկանող ենթակառուցվածքների երկրատեղեկատվական տարրերի (գծային ենթակառուցվածքների) հանութագրման աշխատանքների ամբողջական հավաքագրմանը ուղղված ներդրումներ	732.3	2.4%	-	0.00%	0.0%	-	-	-
12	Ընդամենը	30,242.0	100%	21,062.9	100%	69.6%	21,251.7	852.6	22,104.3

Ինչպես երևում է Աղյուսակ 1-ից, Ներդրումային ծրագիրն Ընկերությունը կատարել է 69,6%-ով, որի 42,7%-ը ուղղվել է առևտրային հաշվառման համակարգի բարելավմանը:

2.2 Ներդրումների ձևավորման աղբյուրները

Ստորև ներկայացված է 2018 թվականի ներդրումային ծրագրի շրջանակում իրականացված ներդրումների ձևավորման աղբյուրները:

Աղյուսակ 2
(մլն դրամ)

N	Ներդրումների ծնավորման աղբյուրները	Ավարտված և անավարտ աշխատանքների արժեքը		Ավարտված աշխատանքների արժեքը	
		մլն դրամ	%	մլն դրամ	%
1	Նախորդ ժամանակահատվածի անավարտ աշխատանքներ	852.6	3.9%	852.6	4.0%
2	Կապալառու կազմակերպությունների միջոցով կատարված աշխատանքներ	15,347.0	69.4%	14 961.2	71.0%
3	Տեղակայում չպահանջող հիմնական միջոցներ	1,071.3	4.8%	1 071.3	5.1%
4	Նախագծային աշխատանքների ուղղությամբ ծախսումներ	655.3	3.0%	185.5	0.9%
5	Ոչ նյութական ակտիվներ	139.0	0.6%	139.0	0.7%
6	Սեփական ուժերով կատարված աշխատանքներ, այդ թվում՝	4,038.9	18.3%	3 853.2	18.3%
6.1	աշխատանքի վճարման գծով ծախսումներ	81.3	0.4%	81.2	0.4%
6.2	նյութական ծախսումներ	2,610.7	11.8%	2 507.4	11.9%
6.3	տեղակայման ենթակա սարքավորումներ	1,234.7	5.6%	1 152.4	5.5%
6.4	այլ ծախսումներ	112.2	0.5%	112.2	0.5%
7	Ընդամենը	22,104.3	100%	21 062.9	100%

Ինչպես երևում է աղյուսակ 2-ից, շահագործման հանձնված ներդրումների 4%-ը նախորդ ժամանակաշրջանում իրականացված և 2018 թվականի սկզբի դրությամբ անավարտ աշխատանքներն են: Եթե հաշվի առնենք, որ նախորդ երկու տարիների վերջում նշված ծավալի մասնաբաժինը կազմել է համապատասխանաբար 5% և 10%, ապա կարելի է փաստել, որ **Ընկերությունը շարունակաբար բարելավում է ակտիվների շահագործման հանձնման գործընթացը:**

Մյուս հատկանշական փաստը սեփական ուժերով և կապալառու կազմակերպությունների կողմից իրականացված աշխատանքների հարաբերակցության փոփոխությունն է: Մասնավորապես, 2018 թվականի ընթացքում կապալառու կազմակերպությունների կողմից իրականացված աշխատանքները շուրջ 4 անգամ գերազանցում են սեփական ուժերով

իրականացվածը, ինչը հաշվի առնելով 2016 թվականի ընթացքում սեփական ուժերով իրականացված աշխատանքների արժեքի 34,6% և 2017 թվականի՝ 22,4% մասնաբաժինը նվազման միտում է փաստում:

Միևնույն ժամանակ հարկ է նշել, որ 2018 թվականին կապալառու կազմակերպությունների միջոցով իրականացված աշխատանքների ծավալում զգալի մասը՝ շուրջ 58%-ը կազմում է առևտրային հաշվառման համակարգի բարելավմանը՝ մասնավորապես՝ էլեկտրաէներգիայի հաշվառման համակարգի ավտոմատացմանը ուղղված ներդրումները:

ԲԱԺԻՆ 3.

«Հայաստանի էլեկտրական ցանցեր» ՓԲԸ-ի 2018 թվականի ներդրումային գործունեության մոնիթորինգի արդյունքները

3.1 Սպասարկման որակի բարելավմանն ուղղված ներդրումներ

Սպասարկման որակի բարելավման նպատակով Ընկերությունը Ներդրումային ծրագրի շրջանակում նախատեսել էր իրականացնել 12 584,7 մլն դրամի ներդրումներ՝ բաշխիչ ցանցերի լարման տարբեր մակարդակներում օդային և մալուխային գծերի, ենթակայանների վերանորոգման և վերակառուցման, ինչպես նաև բազմաբնակարան շենքերի մուտքերում էլեկտրական ցանցերի բարեկարգման նպատակով: Փաստացի իրականացվել են 5 836,3 մլն դրամի աշխատանքներ, որի արդյունքում շահագործման են հանձնվել 5 338,9 մլն դրամի հիմնական միջոցներ:

Էլեկտրամատակարարման հուսալիության ցուցանիշների ուսումնասիրությունը [Տեղեկատվություն 5] ցույց է տալիս, որ 2018 թվականին էլեկտրական ցանցերում անջատումները հիմնականում բաժին են ընկնում 0,4-6(10) կՎ լարման ցանցերին: 0,4-6(10) կՎ լարման ցանցերի վերակառուցման ենթաուղղությամբ իրականացված ներդրումներից շահագործման են հանձնվել 5 179,9 մլն դրամի հիմնական միջոցներ՝ այս ենթաուղղությամբ ավարտված ներդրումների 97,0%-ը:

Սպասարկման որակի ցուցանիշների բարելավմանն ուղղությամբ 2018 թվականի ներդրումային գործունեության արդյունքները գնահատելու նպատակով իրականացվել է 0,4-6(10) կՎ լարման ցանցերում 2017 և 2018 թվականների ընթացքում գրանցված հրաժարումների քանակների [Տեղեկատվություն 5] համեմատական վերլուծություն: Վերլուծության արդյունքում պարզվել է, որ 2017 թվականի ընթացքում գրանցված 7 067 հրաժարումների համեմատ, 2018 թվականին հրաժարումների թիվը աճել է 48%-ով և կազմել 10 457: Ընդհանուր համակարգի լարման բոլոր մակարդակներում հրաժարումների թիվը նույնպես աճել է, շուրջ 45%-ով՝ կազմելով 11 284 հրաժարում:

Հարկ է նշել, որ 2018 թվականի ընթացքում բաշխման ցանցի էլեկտրակայանքների հուսալիության փաստացի ցուցանիշների վատթարացումը

արտացոլվել է նաև հոսանքագրվումների միջին հաճախության (հոսանքագրվում/բաժանորդ) ցուցանիշի վրա՝ այն Հայաստանի Հանրապետության ամբողջ տարածքում աճել է 33,7%-ով, իսկ Երևան քաղաքում, Վայոց Ձորի և Շիրակի մարզերում՝ համապատասխանաբար 133,6%-ով, 96,6%-ով և 94,5%-ով: Ցուցանիշը նվազել է միայն Գեղարքունիքի, Կոտայքի և Արագածոտնի մարզերում:

Հոսանքագրվումների միջին տևողության (րոպե/բաժանորդ) ցուցանիշը ՀՀ ամբողջ տարածքում 2017 թվականի համեմատ ևս աճել է 41,3%-ով, մասնավորապես Երևան քաղաքում 197%-ով, հանրապետության ևս 6 մարզերում գրանցվել է 6,8-83,0% աճ: Մնացած 4 մարզերում գրանցվել է 0,3-9,4% նվազում:

Իսկ հոսանքագրվումների վերականգնման միջին տևողությունը 2017 թվականի համեմատ (11,64 ժամ/ընդհատում) ևս աճել է 18,%-ով՝ կազմելով 13,74 ժամ/ընդհատում:

Վերը նշվածի վերաբերյալ մանրամասն տեղեկատվությունը ներկայացված է աղյուսակ 3-ում:

Աղյուսակ 3²

Սպասարկման տարածքը	Հոսանքագրվումների միջին հաճախություն				Հոսանքագրվումների միջին տևողություն			
	Չափի միավոր	2017թ. փաստ.	2018թ. փաստ.	2017թ. փաստ. 2018 թ. փաստ. նկատմամբ	Չափի միավոր	2017 թ. փաստ.	2018 թ. փաստ.	2017 թ. փաստ. 2018 թ. փաստ. նկատմամբ
Երևան	հոսանքագրվում/բաժանորդ	2.7	6.4	-133.6%	րոպե/բաժանորդ	166.1	493.2	-197.0%
Արարատ	հոսանքագրվում/բաժանորդ	1.0	1.2	-19.2%	րոպե/բաժանորդ	92.7	169.6	-83.0%
Վայոց ձոր	հոսանքագրվում/բաժանորդ	3.7	7.3	-96.6%	րոպե/բաժանորդ	429.6	675.3	-57.2%
Արագածոտն	հոսանքագրվում/բաժանորդ	9.1	8.8	3.9%	րոպե/բաժանորդ	762.3	760.0	0.3%
Արմավիր	հոսանքագրվում/բաժանորդ	6.8	8.8	-29.7%	րոպե/բաժանորդ	691.4	738.6	-6.8%
Կոտայք	հոսանքագրվում/բաժանորդ	10.1	8.5	15.8%	րոպե/բաժանորդ	782.7	773.3	1.2%
Գեղարքունիք	հոսանքագրվում/բաժանորդ	15.7	12.4	20.9%	րոպե/բաժանորդ	1253.0	1177.0	6.1%
Տավուշ	հոսանքագրվում/բաժանորդ	4.8	5.4	-12.8%	րոպե/բաժանորդ	264.9	240.1	9.4%
Շիրակ	հոսանքագրվում/բաժանորդ	2.8	5.5	-94.5%	րոպե/բաժանորդ	265.0	452.6	-70.8%
Սյունիք	հոսանքագրվում/բաժանորդ	4.0	5.5	-37.0%	րոպե/բաժանորդ	307.4	447.7	-45.7%
Լոռի	հոսանքագրվում/բաժանորդ	8.8	12.2	-38.5%	րոպե/բաժանորդ	568.6	803.1	-41.2%
Ընդամենը ՀՀ	հոսանքագրվում/բաժանորդ	5.4	7.3	-33.7%	րոպե/բաժանորդ	413.6	584.7	-41.3%

² Աղյուսակ 3-ում ներառված չեն պլանային նորոգման պատճառով և ոչ մատակարարի մեղքով իրականացված ընդհատումները (այլ անձանց պատճառով, ֆորս մաժորի պատճառով):

Ներդրումային ծրագրի շրջանակում այս ուղղությամբ 182,3 մլն դրամի ներդրումների են իրականացվել 35/110 կՎ լարման բաշխիչ ցանցերի վերակառուցման ենթաուղղությամբ, իսկ 276,8 մլն դրամի ներդրումներ՝ արտադրական շենքերի վերակառուցման ենթաուղղությամբ:

Նախատեսված էր նաև 770,0 մլն դրամի ներդրումներ իրականացնել բազմաբնակարան շենքերի մուտքերում էլեկտրական ցանցի բարեկարգման նպատակով: Ներդրումներն իրականացվել են 785,1 մլն դրամ ծավալով, որից 603,6 մլն դրամը Երևան քաղաքում, իսկ 181,3 մլն դրամը՝ Լոռու, Սյունիքի, Շիրակի, Վայոց ձորի, Տավուշի, Արմավիրի և Կոտայքի մարզերում: Համաձայն ընկերության կողմից ներկայացված տեղեկատվության՝ 232 բազմաբնակարան շենքերի 616 մուտքերում բարելավվել են էլեկտրամատակարարման ցանցերը:

Սպասարկման որակի ուղղության հասցեական ծրագրերի ենթաուղղությամբ նախատեսված էր 3 330,9 մլն դրամով իրականացնել 44 հասցեական աշխատանքներ: Ներդրումային ծրագրի շրջանակում իրականացվել են ընդամենը 2 153,9 մլն դրամի ներդրումներ: Արդյունքում 31 հասցեական աշխատանքներն ամբողջությամբ ավարտվել են: 8 հասցեներում աշխատանքներն իրականացվել են մասնակի: Մնացած 5 հասցեական աշխատանքներից 3-ում իրականացվել են միայն նախագծման աշխատանքներ, իսկ 2-ում ներդրումներ ընդհանրապես չեն իրականացվել:

Նշված ուղղության՝ այլընտրանքային էլեկտրամատակարարման ապահովում ենթաուղղությամբ նախատեսված էր 700,0 մլն դրամով անջատումների առավելագույն հաճախականություն ունեցող քաղաքային բաժանորդների մոտ ապահովել երկրորդային սնուցում: Իրականացվել են 114,3 մլն դրամի աշխատանքներ, որից 91,4 մլն դրամը ուղղվել է նախագծման աշխատանքներին: Իրականացված աշխատանքներից շահագործման են հանձնվել ընդհամենը 37,9 մլն դրամի աշխատանքներ:

10(6) և 0,4 կՎ օդային ցանցերի օպտիմալացում՝ 10 կՎ գծերի խորը ներթափանցման սխեմայով (կայմային ենթակայանների համակարգի ներդրմամբ) ենթաուղղությամբ նախատեսված էր 240,0 մլն դրամի աշխատանքներ, որոնք չեն իրականացվել:

Ինչ վերաբերում է մատակարարվող էլեկտրական էներգիայի լարման շեղման միջին հաճախության (լարման շեղում/բաժանորդ) և տևողության (ժամ/բաժանորդ) ցուցանիշներին [Տեղեկատվություն 4], ապա աղյուսակ 4-ից երևում է, որ հանրապետությունում ընդհանուր ցուցանիշները 2017 թվականի համեմատ բարելավվել են համապատասխանաբար՝ 57,6% և 55,9%-ով: Այս ցուցանիշների բարելավումը գրանցվել է հանրապետության բոլոր մարզերում, ինչպես նաև Երևան քաղաքում: Հաշվի առնելով, որ վերը նշված ենթաուղղությամբ որոշ հասցեական ծրագրերի ուղղությամբ ներդրումներ չեն իրականացվել կամ իրականացվել են մասնակի, անհրաժեշտ է ներկայացնել նշված ցուցանիշների բարելավման համար հիմք հանդիսացած աշխատանքների վերաբերյալ տեղեկատվություն:

Աղյուսակ 4

Սպասարկման տարածքը	Էլեկտրական էներգիայի լարման շեղման միջին հաճախություն				Էլեկտրական էներգիայի լարման շեղման միջին տևողություն			
	Չափի միավոր	2017 թ. փաստ.	2018թ. փաստ.	2017 թ. փաստ. 2018 թ. փաստ. նկատմամբ	Չափի միավոր	2017 թ. փաստ.	2018 թ. փաստ.	2017 թ. փաստ. 2018թ. փաստ. նկատմամբ
Երևան	լարման շեղում/բաժանորդ	10.7	5.3	50.3%	ժամ/բաժանորդ	2,023.2	1,048.3	48.2%
Արարատ	լարման շեղում/բաժանորդ	12.6	3.7	70.4%	ժամ/բաժանորդ	2,390.7	751.1	68.6%
Վայոց Ձոր	լարման շեղում/բաժանորդ	15.6	10.7	31.4%	ժամ/բաժանորդ	2,831.3	1,968.4	30.5%
Արագածոտն	լարման շեղում/բաժանորդ	11.6	4.1	64.5%	ժամ/բաժանորդ	2,147.4	785.4	63.4%
Արմավիր	լարման շեղում/բաժանորդ	12.1	4.7	61.1%	ժամ/բաժանորդ	2,240.9	902.5	59.7%
Կոտայք	լարման շեղում/բաժանորդ	9.2	2.5	72.5%	ժամ/բաժանորդ	1,702.2	507.6	70.2%
Գեղարքունիք	լարման շեղում/բաժանորդ	12.1	7.4	38.8%	ժամ/բաժանորդ	2,271.4	1,444.7	36.4%
Տավուշ	լարման շեղում/բաժանորդ	8.8	3.3	62.5%	ժամ/բաժանորդ	1,682.7	650.4	61.3%
Շիրակ	լարման շեղում/բաժանորդ	11.2	2.6	76.3%	ժամ/բաժանորդ	2,085.2	500.8	76.0%
Սյունիք	լարման շեղում/բաժանորդ	7.2	5.3	27.2%	ժամ/բաժանորդ	1,291.1	974.9	24.5%
Լոռի	լարման շեղում/բաժանորդ	8.0	2.6	67.8%	ժամ/բաժանորդ	1,496.1	484.9	67.6%
Ընդամենը ՀՀ	լարման շեղում/բաժանորդ	10.6	4.5	57.6%	ժամ/բաժանորդ	1,977.7	871.6	55.9%

Սպասարկման որակի ուղղությամբ նախատեսված հասցեական աշխատանքներից՝ մատակարարվող էլեկտրական էներգիայի լարման շեղման միջին հաճախության և տևողության ցուցանիշներից շեղումների վերաբերյալ բնակիչների դիմում-բողոքների և Ընկերության կողմից իրականացված ուսումնասիրությունների հիման վրա Ներդրումային ծրագրում ներառված 8 հասցեական աշխատանքներից

4-ն ավարտվել են: Մնացած 4-ի ուղղությամբ աշխատանքներն իրականացվել են մասնակի:

3.2 Նոր սպառողների միացմանն և հատուկ ծրագրերի իրականացմանն ուղղված ներդրումներ

Նոր սպառողների սպառման համակարգերն էլեկտրական ցանցին միացման ուղղությամբ 2018 թվականին նախատեսվում էր ներդնել 4 000,0 մլն դրամ: Իրականացվել են 5 268,0 մլն դրամի ներդրումներ, որից փաստացի շահագործման են հանձնվել 4 742,3 մլն դրամի հիմնական միջոցներ: Արդյունքում՝ 2018 թվականի ընթացքում էլեկտրական ցանցին են միացվել 5 187 նոր բաժանորդներ: Այս ուղղությամբ 55,3 մլն դրամի ներդրումները դեռևս չեն մասնակցում լիցենզավորված գործունեությանը, քանի որ դրանց իրականացման արդյունքում էլեկտրական ցանցին նոր բաժանորդներ չեն միացել:

Հարկ է նաև նշել, որ 2018 թվականին ցանցին միացված նոր սպառողներից ընկերության կողմից գանձվել է 1 108,9 մլն դրամի միացման վճարներ, որը ենթակա է նվազեցման սակագնային մարժայով փոխհատուցվող ներդրումների ծավալից:

Հատուկ ծրագրերի իրականացման ուղղությամբ 2018 թվականին նախատեսված էր Երևան քաղաքում ներդնել 420,0 մլն դրամ՝ Երևանյան կրկեսին հարող տարածքում 2x1600 կՎԱ հզորությամբ նոր բաշխիչ կետի կառուցման նպատակով: Իրականացվել և շահագործման են հանձնվել 383,5 մլն դրամի ներդրումներ:

Եվս 100,0 մլն դրամ նախատեսված էր այլ անձանց պատկանող ենթակառուցվածքների ձեռքբերման համար: Այս ենթաուղղությամբ ձեռք են բերվել 22,7 մլն դրամի հիմնական միջոցներ:

3.3 Առևտրային հաշվառման համակարգի բարելավման ուղղությամբ իրականացված ներդրումներ

Ներդրումային ծրագրի առևտրային հաշվառման համակարգի բարելավման ուղղությամբ նախատեսվում էր իրականացնել 10 580,0 մլն դրամի ներդրումներ: Որի շրջանակում պետք է փոխարինվեին հետագա շահագործման համար ոչ պիտանի հաշվիչները և դրանց համար նախատեսված արկղերը: Երևան քաղաքում նախատեսված էր 6(10)/0,4 կՎ լարման ենթակայանների ցածր լարման մասի վերակառուցում և ենթակայաններում տեղադրված էլեկտրոնային հաշվիչների ներառում էլեկտրական էներգիայի հաշվառման և հսկման ավտոմատացված համակարգում: Նախատեսված էր նաև էլեկտրական էներգիայի հաշվառման և հսկման ավտոմատացված համակարգերի ներդրում 0,38/0,22 կՎ լարման ցանցերում:

Համաձայն Հաշվետվության, այս ուղղությամբ ընկերության կողմից շահագործման հանձնված ներդրումները կազմել են 9 004,1 մլն դրամ, այդ թվում՝

- հաշվիչների արկղերի փոխարինում՝ 31,3³ մլն դրամ,
- հաշվիչների փոխարինում՝ 94,1 մլն դրամ, որից 73,9 մլն դրամը՝ միաֆազ, 20,2 մլն դրամը՝ եռաֆազ էլեկտրոնային բազմասակագնային հաշվիչների տեղակայման ուղղությամբ,
- Երևանի քաղաքի 6(10)/0,4 կՎ ենթակայանների ցածր լարման մասի վերակառուցում՝ էլեկտրական էներգիայի հաշվառման և հսկման ավտոմատացված համակարգին միանալու նպատակով ենթաուղղությամբ ներդրումներ չեն իրականացվել,
- Երևան քաղաքի 6(10)/0,4 կՎ լարման ենթակայաններում տեղադրված էլեկտրոնային հաշվիչների էլեկտրական էներգիայի հաշվառման և հսկման ավտոմատացված համակարգում ներառում՝ 1 278,2 մլն դրամ,
- 0,38/0,22 կՎ լարման ցանցերում էլեկտրական էներգիայի հաշվառման և հսկման ավտոմատացված համակարգերի ներդրում՝ 7 600,4 մլն դրամ:

3.4 Մեքենա-մեխանիզմների ձեռքբերման և վերազինման ուղղությամբ կատարված ներդրումներ

³ Ներառված չեն էլեկտրական էներգիայի հաշվառման և հսկման ավտոմատացված համակարգում ներդրված հաշվիչների արկղերը:

Ներդրումային ծրագրի այս ուղղությամբ նախատեսվում էր իրականացնել 915,0 մլն դրամի ներդրումներ: Համաձայն Հաշվետվության իրականացվել են 906,3 մլն դրամի ներդրումներ, որի արդյունքում 890,0 մլն դրամով ձեռք է բերվել 37 մեքենա-մեխանիզմներ, մարդաբեռնատար, բեռնատար ավտոմեքենաներ: Հարկ է նշել, որ ձեռքբերված 22 հատ հատուկ տեխնիկաների արժեքը 718,8 մլն դրամ ծավալով՝ այլ անձանց վարձակալությամբ տրված լինելու պատճառով, ենթակա է նվազեցման սակագնային մարժայով փոխհատուցվող ներդրումների ծավալից:

Մեքենաների վերասարքավորման՝ գազաբալոնների տեղադրմամբ, ենթաուղղությամբ իրականացվել են 16,3 մլն դրամի ներդրումներ, որի արդյունքում վերասարքավորվել են 34 տարբեր տիպի մեքենաներ:

3.5 Բաշխիչ ցանցերի շահագործման կազմակերպման համար այլ ուղղություններով կատարված ներդրումներ

Ներդրումային ծրագրի այս ուղղությունով նախատեսվում էր.

- գրասենյակային գույքի ձեռքբերում՝ 130,0 մլն դրամ արժեքով: Այս նպատակով փաստացի ձեռք են բերվել 95,8 մլն դրամի ապրանքներ,
- համակարգչային տեխնիկայի, ծրագրերի, Ընկերության ռեսուրսների պլանավորման (ERP) համակարգի և համալրող սարքավորումների ձեռքբերում՝ 150,0 մլն դրամ արժեքով: Փաստացի ձեռք են բերվել 88,8 մլն դրամի համակարգիչներ, մոնիթորներ, անխափան սնուցման և այլ համալրող սարքավորումներ, ինչպես նաև ծրագրեր, ևս 24,3 մլն դրամ ուղղվել է Ընկերության ռեսուրսների պլանավորման (ERP) համակարգի ներդրմանը,
- վարչական շենքերի և շինությունների հիմնանորոգում՝ 350,0 մլն դրամ արժեքով: Այս ենթաուղղությամբ 2018 թվականի ընթացքում ներդրվել է 359,5 մլն դրամ,
- անվտանգության պարագաների և գործիքների, ռելեական պաշտպանության և կապի միջոցների ձեռքբերում՝ 150,0 մլն դրամ արժեքով: Այս ենթաուղղությամբ ձեռք են բերվել 18,3 մլն դրամի չափիչ սարքեր, անվտանգության պարագաներ, կապի միջոցներ և գործիքներ: Ռելեական

պաշտպանության սարքերի ձեռքբերման ենթաուղղությամբ իրականացվել են 3,6 մլն դրամի ներդրումներ,

- կառավարման ISO(ԱյԷսՕ) ստանդարտի ներդրում՝ 30,0 մլն դրամ արժեքով: Այս ուղղությամբ իրականացվել են 40,0 մլն դրամի ներդրումներ,
- բնապահպանության նորմերի ապահովմանն ուղղված ներդրումներ՝ 100,0 մլն դրամ արժեքով: Այս ուղղությամբ իրականացվել են ընդամենը 34,8 մլն դրամի ներդրումներ
- Ընկերությանը պատկանող ենթակառուցվածքների երկրատեղեկատվական տարրերի (գծային ենթակառուցվածքների) հանութագրման աշխատանքների ամբողջական հավաքագրում՝ 732,3 մլն դրամ արժեքով: Այս ուղղությամբ ներդրումներ չեն իրականացվել:

ԲԱԺԻՆ 4.

«Հայաստանի էլեկտրական ցանցեր» ՓԲԸ-ի իրականացված գնումների մոնիթորինգի արդյունքները

4.1 Ապրանքների շուկայական գների մոնիթորինգ

Ընկերության կողմից ձեռք բերված սարքավորումների և էլեկտրատեխնիկայի հաշվիչների արկղերի շուկայական գների մոնիթորինգը ցույց է տալիս, որ դրանց ձեռքբերման գները միջինում 43,9%-ով գերազանցում են շուկայականը: Նման գերազանցումները մի շարք գործոնների հետևանք կարող են լինել, մասնավորապես.

- ա) ապրանքների մի մասը ձեռք է բերվում միջնորդ կազմակերպությունների (կապալառուների) կողմից, իսկ վերջիններիս կարողությունները արտաքին շուկաների ուսումնասիրության և այդ շուկաներում ներկայանալու ներուժի առումով անհամեմատ սահմանափակ են քան Ընկերությանը, ինչը իր ազդեցությունն է ունենում ապրանքների ձեռքբերման գների և արտադրողների ընտրության հարցում,
- բ) մինչև գնման հայտարարության հրապարակումը Ընկերությունը արդյունավետ շուկայի ուսումնասիրություն չի իրականացրել՝ պահանջվող ապրանքի բոլոր հնարավոր խոշոր մատակարարներին (արտադրողներին) հայտնաբերելու, նրանց առաջարկությունների որակի մասին հաճախորդների կարծիքներն ուսումնասիրելու, գնային տիրույթի վերաբերյալ տեղեկատվություն ստանալու նպատակով,
- գ) հաշվետվություններում սարքավորումների մակնշումները լրացվում են սխալ կամ թերություններով:

4.2 Աշխատանքների և ծառայությունների շուկայական գների մոնիթորինգ

Կապալառու կազմակերպությունների կողմից իրականացված աշխատանքների ընտրանքային մոնիթորինգի արդյունքում պարզվել է, որ դրանց գները գերազանցում են շուկայականը: Նշված գերազանցումները կարող են մի շարք գործոնների հետևանք լինել՝ մասնավորապես.

ա) Ընկերության կողմից ոչ միշտ են կապալառուին տրամադրվում աշխատանքների իրականացման համար անհրաժեշտ նյութերը և սարքավորումները, որի արդյունքում դրանց արժեքի նկատմամբ կապալառուները կիրառում են վերադիր ծախսեր և շահույթ, ինչը կապալառուների տեսանկյունից բնական է: Սակայն այդ նյութերն ու սարքավորումներն Ընկերության կողմից տրամադրելու դեպքում դրանց նկատմամբ կապալառուների կողմից վերադիր ծախսերի և շահույթի լրացուցիչ տոկոսներ չէին հաշվարկվի,

բ) կապալառուների կողմից այդ աշխատանքների իրականացման նպատակով մանրածախ շուկայից ձեռքբերվող ապրանքների գները բարձր են Ընկերության կողմից կենտրոնացված կարգով կատարվող գնումների արդյունքում ձեռք բերված ապրանքների գներից:

Նախագծման աշխատանքների ուսումնասիրության արդյունքները:

Նախագծող կազմակերպությունների ծառայության արժեքը հաշվարկվում է ելնելով նախահաշվային արժեքից՝ այսինքն, նախագծող կազմակերպության ծառայության արժեքը ուղիղ համեմատական է նախահաշվի արժեքին: Նշված հանգամանքը կարող է դրդապատճառ հանդիսանալ նախագծող կազմակերպությունների կողմից՝ իրենց եկամուտները մեծացնելու նպատակով, աշխատանքների նախահաշվային արժեքների ուճացման: Այս ենթադրությունը հավաստում է նաև Ընկերության ներկայացրած տեղեկատվության [Տեղեկատվություն 1] ուսումնասիրությունը՝ համաձայն որի նախահաշվային արժեքները միջինում 54,8%-ով գերազանցում են փաստացի աշխատանքների արժեքը: Հաշվի առնելով, որ մասնագիտական գնահատմամբ՝ փաստացի իրականացված շինարարական աշխատանքների արժեքը նախահաշվային արժեքից գործնականում կարող է շեղվել առավելագույնը 20%-ով, ուստի կարելի է ենթադրել, որ Ընկերությունը 34,8%-ի չափով ավել վճարում է կատարել նախագծող կազմակերպություններին:

Համաձայն Հաշվետվության **օդային գծերի հենասյունների փոստրակների** փորման աշխատանքներն որոշ դեպքերում իրականացվել են կապալառու ընկերությունների կողմից: Համաձայն Ընկերության մասնագետների պարզաբանման՝ նշված աշխատանքները պատվիրվել են միայն այն վայրերում,

որտեղ հողային գրունտները ավելի կարծր են և հատուկ մեքենա-մեխանիզմների անհրաժեշտություն կա: Հաշվի առնելով, որ Ընկերությունը 2015-2017 թվականների Ներդրումային ծրագրերով իր բոլոր մասնաճյուղերի համար ձեռք է բերել համապատասխան մեքենա-մեխանիզմներ, որոնց արդյունքում նախատեսվել էր համապատասխան վարձակալության գումարների ծավալի կրճատում, ուստի նման հարաչափերով մեքենա-մեխանիզմներ ձեռքբերումը լրացուցիչ հիմնավորման կարիք ունի:

ԲԱԺԻՆ 5.

«Հայաստանի էլեկտրական ցանցեր» ՓԲԸ-ի հետագա սակագնային մարժայով փոխհատուցման ենթակա ներդրումների ծավալը

5.1 Ներդրումային ծրագրի շրջանակում իրականացված ներդրումներից նվազեցված ներդրումների ծավալը

Ընկերության կողմից 2018 թվականի ընթացքում փաստացի ավարտված 21 120,6 մլն դրամի ներդրումների ծավալում առկա են ներդրումներ, որոնք ենթակա չեն սակագնային մարժայով փոխհատուցման, մասնավորապես.

1. **նոր սպառողների միացման ուղղությամբ** իրականացված ներդրումներից Հաշվետվությունում ներառված են 55,3 մլն դրամի աշխատանքներ, որոնք չնայած այն հանգամանքին, որ հանձնված են շահագործման, դրանց իրականացման արդյունքում էլեկտրական ցանցին նոր բաժանորդներ դեռևս չեն միացել: Նշված ներդրումների Ընկերության սակագնային մարժայով փոխհատուցման հարցը կքննարկվի համապատասխան բաժանորդներին փաստացի էլեկտրամատակարարմամբ ապահովելուց հետո,
2. տարբեր լարման ցանցերում ՇՁՕ, ՅԱՌՎ, ՌԼՆԴ, ՎՌՈՒ, ՇՌՍ, ԿՍՕ, ԼՏԵ, ՊՌ, Ս-35, ՇՌՆՎ, ՏՄԳ, ՏՄ տիպի սարքավորումների և սենդվիչ պանելով կառուցված ենթակայանի տեղակայման ուղղությամբ իրականացված ներդրումներից շուկայական գների մոնիթորինգի արդյունքում նվազեցվել է 616,8 մլն դրամ (Բաժին 4.1),
3. տեղակայված էլեկտրոնային բազմասակագնային հաշվիչների ձեռքբերման գների մոնիթորինգի արդյունքում փաստացի իրականացված ներդրումներից նվազեցվել է 25,2 մլն դրամ (Բաժին 4.1): «Մերկուրի» մականիշի հաշվիչների ուղղությամբ իրականացված ներդրումներից 18,3 մլն դրամ նվազեցվել է բազմասակագնային էլեկտրոնային հաշվիչներին ներկայացվող՝ ՀՀ էներգետիկայի նախարարի 1999 թվականի հունիսի 22-ի 96-ՁԴ հրամանի 6.9

կետի տեխնիկական պահանջները չբավարարելու պատճառով (չհամաձայնեցված ներդրումներ),

4. տեղակայված հաշվիչների արկղերի շուկայական գների ուսումնասիրության և Ընկերության կողմից ձեռքբերման գների համադրության արդյունքում՝ կատարված ներդրումներից նվազեցվել է 232,1 մլն դրամ (Բաժին 4.1),
5. նախագծային աշխատանքների ուսումնասիրության արդյունքում ևս իրականացվել են նվազեցումներ, մասնավորապես՝ շահագործման հանձնված 310,5 մլն դրամի նախագծերից 15,6 մլն դրամը նվազեցվել է լիցենզավորված գործունեությանը դեռևս չմասնակցելու՝ դրանց հետ կապված աշխատանքներ չիրականացնելու կամ մասնակի (մինչև 30%) իրականացնելու պատճառով: 17,3 մլն դրամի նախագծային աշխատանքներ նվազեցվել են՝ նոր սպառողների էլեկտրամատակարարման համակարգը ցանցին միացած չլինելու պատճառով: Իսկ 277,6 մլն դրամ նախագծային աշխատանքների 34,8%-ը կամ 96,6 մլն դրամը՝ համարվել է անարդյունավետ և նվազեցվել սակագնային մարժայով փոխհատուցման ենթակա ներդրումների ծավալից (Բաժին 4.2):
Վերոնշյալ 15,6 և 17,3 մլն դրամի ներդրումները Ընկերության սակագնային մարժայով փոխհատուցման հարցը կքննարկվի նշված նախագծերի արդյունքում իրականացված աշխատանքների ավարտից և նոր սպառողների էլեկտրամատակարարման համակարգը ցանցին միացնելուց հետո,
6. աշխատանքի վճարման գծով իրականացված ծախսումներից 69,5 մլն դրամը նվազեցվել է սակագնային մարժայով փոխհատուցման ենթակա ներդրումների ծավալից, քանի որ Ընկերության աշխատակիցների աշխատավարձերն արդեն իսկ ամբողջությամբ ներառված են սակագնային մարժայի ծախսային հոդվածներում,
7. փաստացի կատարված կապիտալացվող ծախսերով ձևակերպված ներդրումների մասին հաշվետվությունում առկա են 31,6 մլն դրամի աշխատանքներ, որոնք ընթացիկ բնույթի են և ներառված են սակագնային մարժայի ծախսային հոդվածներում: Ուստի այս ծավալը նույնպես նվազեցվել է,

8. սպասարկման որակի բարելավման ուղղությամբ կատարված 6(10)-0,4 կվ լարման մալուխային և օդային գծերի վերակառուցման աշխատանքներում ներառվել են աշխատանքներ, որոնք համաձայն Ընկերության 2012 թվականի հունվարի 20-ի 04ՎՍ-05/182 գրությամբ ներկայացված 6(10)-0,4 կվ լարման օդային և մալուխային գծերի կապիտալ ծախսերի ճանաչման հայտանիշների, այն է՝ մալուխային գծերի մինչև 50 մ հատվածի փոխարինման աշխատանքները, իսկ օդային գծերի համար՝ մինչև 200 մ երկարությամբ գծի նորոգման կամ մինչև 5 հենասյան փոխարինման աշխատանքներն ընթացիկ ծախսեր են: Այս ուղղությամբ նվազեցման ենթակա ներդրումների ծավալը կազմել է 64,0 մլն դրամ.
9. նոր սպառողների միացման նպատակով գանձված 1 108,9 մլն դրամ միացման վճարները ևս նվազեցվել են սակագնային մարժայով փոխհատուցվող ներդրումների ծավալից,
10. իրականացվել են նաև Ներդրումային ծրագրով չհամաձայնեցված 473,4 մլն դրամի ներդրումներ (առանց Մերկուրի հաշվիչների), որոնք ևս չեն ներառվել Ընկերության սակագնային մարժայով փոխհատուցվող ներդրումների ծավալում,
11. ձեռքբերված 22 հատ հատուկ տեխնիկաների արժեքը 718,8 մլն դրամ ծավալով՝ այլ անձանց վարձակալությամբ տրված լինելու պատճառով, ևս նվազեցվել են սակագնային մարժայով փոխհատուցվող ներդրումների ծավալից,
12. որոշ աշխատանքներ և ձեռքբերումներ ևս համարվել են լիցենզավորված գործունեությանը չմասնակցող և այդ ուղղությամբ իրականացված ներդրումներից նվազեցվել են 21,1 մլն դրամ, մասնավորապես, 0,9 մլն դրամ՝ 6(10)/0,4 կվ օդային գծերի կառուցման աշխատանքներից և 20,2 մլն դրամը՝ գրասենյակային գույքի ձեռքբերման ենթաուղղությունից,
13. իրականացվել է նաև Հանձնաժողովի հետ համաձայնեցված և փաստացի իրականացված ներդրումների ծավալի համադրում: Համադրման ընթացքում Հանձնաժողովի հետ համաձայնեցված ներդրումների ծավալը համեմատվել է փաստացի իրականացված ներդրումների ծավալի հետ՝ վերը նշված նվազեցումների իրականացումից հետո: Արդյունքում, Հանձնաժողովի հետ

համաձայնեցված ներդրումների ծավալը գերազանցվել է 261,0 մլն դրամով, որից՝

ա) 0,4 կՎ մալուխային գծերի վերակառուցում ենթաուղղությամբ՝ 113,3 մլն դրամ,

բ) 6/10 կՎ օդային գծերի վերակառուցում ենթաուղղությամբ՝ 44,8 մլն դրամ,

գ) սպասարկման որակի հասցեական ծրագրերի ենթաուղղությամբ՝ 92,9 մլն դրամ,

դ) ISO(ԱյէսՕ) ստանդարտի ներդրում ենթաուղղությամբ՝ 10,0 մլն դրամ:

5.2 Լուծարված և օտարված հիմնական միջոցներից նվազեցումներ

Համաձայն հանձնաժողով ներկայացված տեղեկատվության [Տեղեկատվություն 6] Ընկերությունը 2018 թվականի ընթացքում կարգավորվող գործունեության մասով լուծարել է 114,0 մլն դրամի հիմնական միջոցներ, որից 17,3 մլն դրամի նյութեր և այլ պիտանի դետալներ ընդգրկվել են կապիտալացվող աշխատանքներում [Տեղեկատվություն 7], ընթացիկ շահագործման և նորոգման աշխատանքներում ինչպես նաև օտարվել են կամ օգտագործվել են այլ ուղղություններով: 2018 թվականի ընթացքում Ընկերությունը օտարել է 66,7 մլն դրամի հիմնական միջոցներ: 2018 թվականի և նախորդ տարիների ընթացքում հիմնական միջոցների լուծարումից ստացված նյութերը և այլ պիտանի դետալները 32,5 մլն դրամ արժեքով ընդգրկվել են Ընկերության կապիտալ, ընթացիկ շահագործման, նորոգման և այլ ծախսերում կամ օտարվել են: Այսպիսով լուծարված և օտարված հիմնական միջոցներից 99,2 մլն դրամը դիտարկվել է, որպես լրացուցիչ եկամուտ և նվազեցվել է սակագնային մարժայով փոխհատուցվող ներդրումների ծավալից:

Տեղեկատվություն 6-ի ուսումնասիրության արդյունքում փաստվել է որ 2018 թվականի ընթացքում Ընկերության կողմից լուծարած 271 հատ 10 կՎ ուժային տրանսֆորմատորներից ստացված պիտանի նյութերի արժեքը կազմել է ընդամենը 8,3 մլն դրամ, իսկ 1 հատ 16 000 կՎԱ և 2 հատ 25 000 կՎԱ ավտոտրանսֆորմատորներից՝ պիտանի նյութերի արժեքը կազմել է ընդամենը 0,5 մլն դրամ: ԿՍՕ տիպի 152 հատ բջիջների լուծարումից ստացված պիտանի նյութերի

արժեքը կազմել է 6,2 հազար դրամ: Հաշվիչների մետաղական արկղերը լուծարվել են զրոյական արժեքով:

Հարկ է նշել, որ, նույնիսկ նշված հիմնական միջոցների (տրանսֆորմատորներ, ԿՍՕ, արկղեր և այլն) առկա մետաղի ջարդոնի իրացման գինը զգալի գերազանցում է դրանցից ստացված նյութերի արժեքը, իսկ օրինակ գունավոր մետաղներ պարունակող տրանսֆորմատորների և այլ սարքավորումների գրեթե զրոյական արժեքով լուծարումը անհասկանալի է: Միևնույն ժամանակ, լուծարվել են նաև տարբեր տիպի սարքավորումներ, որոնք շահագործման են հանձնվել 2015-2018 թվականների ընթացքում:

Անհրաժեշտ է ներկայացնել նշվածի վերաբերյալ պարզաբանումներ՝ սակագնային մարժայով փոխհատուցվող ծավալից նշված օտարված և լուծարված հիմնական միջոցների նվազեցվող ծավալի որոշման նպատակով:

5.3 Սակագնային մարժայով փոխհատուցման ենթակա ներդրումների ծավալը

Հաշվի առնելով մոնիթորինգի արդյունքները, ստորև՝ աղյուսակ 5-ում ներկայացված է Ընկերության կողմից 2018 թվականին փաստացի իրականացված և հետագա սակագներով փոխհատուցման ենթակա ներդրումների ծավալի գնահատականը:

Աղյուսակ 5

մլն դրամ
(առանց ԱԱՀ)

Հ/Հ	Անվանում	Ծավալը
1	2018 թվականի ընթացքում իրականացված ներդրումների ընդհանուր ծավալը*	22 162.0
2	Անավարտ աշխատանքներ	1 041.4
3	2018 թվականի ընթացքում ավարտված ներդրումների ծավալը	21 120.6
4	Իրականացված ներդրումներից նվազեցման ենթակա ներդրումները, այդ թվում՝	3 924.7
4.1	Վերլուծության արդյունքում նվազեցված ներդրումներ	2 716.6
4.1.1	Ապրանքների և ծառայությունների շուկայական գների մոնիթորինգի արդյունքում իրականացված նվազեցումներ	970.8
4.1.1.1	Տեղակայման ենթակա սարքավորումների, ապրանքների և նյութերի արժեքից (շուկայական գները գերազանցելու պատճառով)	874.2
4.1.1.2	Նախագծային աշխատանքներ իրականացնող ընկերությունների կողմից մատուցված ծառայությունների արժեքից	96.6
4.1.2	Ընթացիկ բնույթի աշխատանքների ուղղությամբ իրականացված ծախսումներից	31.6
4.1.3	0,4-6(10) կՎ լարման օդային և մալուխային գծերի վերակառուցման (մինչև 0,5 մլն դրամ արժողությամբ) աշխատանքներից	64.0
4.1.4	Սակագնով փոխհատուցվող աշխատանքի վճարման գծով ծախսումներից	69.5
4.1.5	Լիցենզավորված գործունեությանը չմասնակցող նախագծային աշխատանքներից**	32.9
4.1.6	Լիցենզավորված գործունեությանը չմասնակցող այլ ներդրումներից	21.1
4.1.7	Նոր սպառողների կամ սպառողների վերակառուցվող սպառման համակարգերը էլեկտրական ցանցին միացմանն ուղղված՝ չմիացված բաժանորդների ուղղությամբ իրականացված ներդրումներից	55.3
4.1.8	Համաձայնեցված ներդրումների ծավալը գերազանցող ներդրումներ	261.0
4.1.9	Չհամաձայնեցված ներդրումներ	491.7

4.1.10	Այլ անձանց վարձակալությամբ տրված մեքենամեխանիզմների արժեքից	718.8
4.2	Լուծարված և օտարված հիմնական միջոցներից ստացված եկամուտներ***	99.2
4.3	Նոր բաժանորդների միացման համար գանձված միացման վճարներ	1 108.9
5	2018 թվականի ընթացքում իրականացրած ներդրումներից հետագա սակագներով փոխհատուցման ենթակա ներդրումների ծավալը	17 195.8

*57,7 մլն դրամը ներկայացվել է ծրագրից դուրս իրականացված աշխատանքների ցանկում, որի հետագայում ուղղվել է և Ընկերության կողմից ներկայացվել է նոր հաշվետվություն:

** Լիցենզավորված գործունեությանը մասնակցելու համապատասխան հիմնավորումներ ներկայացնելու դեպքում իրականացված ներդրումները կներառվեն սակագնային մարժայով փոխհատուցվող ներդրումների ծավալում:

*** Նշված ծավալը ենթակա է վերանայման Ընկերության կողմից 5.2 բաժնում նշված պարզաբանումը ստանալուց հետո:

ԵԶՐԱԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

1. Ընկերության 2018 թվականի ներդրումային ծրագիրը կատարվել է 69,6%-ով:
2. Ավարտված ներդրումներն առավելապես ուղղվել են էլեկտրական էներգիայի հաշվառման և հսկման ավտոմատացված համակարգերի ներդրմանը: Մինչդեռ, սպառողների սպասարկման որակի բարելավման ուղղությամբ ներդրումների իրականացման ցուցանիշը կազմել է 42,4%: Հարկ է նշել, որ Ընկերության կողմից 2018 թվականին պատշաճ մոտեցում չի ցուցաբերվել ներդրումների առաջնահերթության հարցին: Մասնավորապես, Ներդրումային ծրագրի սպասարկման որակի ցուցանիշների բարելավման ուղղությամբ նախատեսված 44 հասցեական աշխատանքներից 13-ում աշխատանքները իրականացվել են մասնակի, իսկ 2-ում ընդհանրապես ներդրումներ չեն իրականացվել:
3. Սպասարկման որակի ուղղությամբ՝ 10(6) և 0,4 կՎ օդային ցանցերի օպտիմալացում՝ 10 կՎ գծերի խորը ներթափանցման սխեմայով (կայմային ենթակայանների համակարգի ներդրմամբ) ենթաուղղությամբ ներդրումներ ընդհանրապես չեն իրականացվել, իսկ այլընտրանքային էլեկտրամատակարարման ապահովում ենթաուղղությամբ իրականացվել են 6 անգամ պակաս ներդրումներ:
4. 2018 թվականի ընթացքում 0,4/6(10) և 35/110 կՎ լարման ցանցերում էլեկտրատեղակայանքների հրաժարումների քանակը 2017 թվականի համեմատ աճել է 45%-ով, իսկ մեկ բաժանորդի հաշվով հոսանքազրկումների միջին հաճախությունը և տևողությունը աճել է համապատասխանաբար՝ 33,7% և 41,3%-ով:
5. Սպառողների հոսանքազրկումների վերականգնման միջին տևողությունը 2017 թվականի համեմատ աճել է 18%-ով՝ 11,64 ընդհատում/ժամից հասնելով 13,74 ընդհատում/ժամի: Մտահոգիչ են Երևան քաղաքի և Արարատի, Լոռիի, Կոտայքի, Սյունիքի մարզերում գրանցված ցուցանիշները:
6. Ընկերության կողմից մատակարարվող էլեկտրական էներգիայի լարման շեղման միջին հաճախության (լարման շեղում/բաժանորդ) և տևողության (ժամ/բաժանորդ) ցուցանիշները [Տեղեկատվություն 4] 2017 թվականի համեմատ

բարելավվել են համապատասխանաբար՝ 57,6%-ով և 55,9%-ով: Մինչդեռ մատակարարվող էլեկտրական էներգիայի լարման շեղման միջին հաճախության և տևողության ցուցանիշների ուղղությամբ բնակիչների դիմում-բողոքների և Ընկերության կողմից իրականացված ուսումնասիրությունների հիման վրա նախատեսված հասցեական 8 աշխատանքներից 4-ում իրականացվել են մասնակի աշխատանքներ: Միևնույն ժամանակ Ներդրումային ծրագրով այս ուղղությունում նախատեսված «10 և 0,4 կՎ օդային ցանցերի օպտիմիզացիա՝ 10 կՎ գծերի խորը ներթափանցման սխեմայով կայմային ենթակայանների համակարգի ներդրմամբ» ենթաուղղությամբ նախատեսվում էր լուծել մատակարարվող էլեկտրական էներգիայի լարման շեղման խնդիրները առավել վատ ցուցանիշներ ունեցող բնակավայրերում, սակայն որևէ ներդրում չի իրականացվել: Վերը նշվածը փաստում է, որ Ընկերության կողմից բավարար միջոցներ չեն հատկացվել մատակարարվող էլեկտրաէներգիայի թույլատրելի սահմաններից լարման շեղման միջին տարեկան հաճախության և տևողության կրճատման ուղղությամբ և ընկերությունը Հանձնաժողովի հետ համաձայնեցված ներդրումներն ամբողջ ծավալով չի իրականացրել:

Այսպիսով, կարելի է փաստել, որ լարման շեղման միջին հաճախության (լարման շեղում/բաժանորդ) և տևողության (ժամ/բաժանորդ) ցուցանիշները արժանահավատ չեն և ունեն լրացուցիչ ուսումնասիրության և հիմնավորման կարիք:

7. 2018 թվականի ընթացքում էլեկտրական ցանցին են միացվել 5 187 նոր սպառման համակարգեր: Այդ նպատակով 2018 թվականին փաստացի շահագործման են հանձնվել 4 742,3 մլն դրամի հիմնական միջոցներ: Հարկ է նշել, որ այս ծավալում ներառված 55,3 մլն դրամի հիմնական միջոցներ դեռևս չեն մասնակցում ընկերության լիցենզավորված գործունեությանը, քանի որ դրանց իրականացման արդյունքում էլեկտրական ցանցին նոր սպառման համակարգեր չեն միացել: Նշված ներդրումների փոխհատուցման հարցը կքննարկվի համապատասխան սպառման համակարգերն փաստացի էլեկտրամատակարարմամբ ապահովելուց հետո:

8. Ընկերության կողմից ձեռք բերված սարքավորումների և ապրանքների գների մոնիթորինգը ցույց է տալիս, որ գնումների ոչ արդյունավետ կազմակերպման արդյունքում դրանց գները էականորեն գերազանցում են շուկայականը՝ շուրջ 42,5%, իսկ որոշ դեպքերում, օրինակ ՅԱՌՎ տեսակի սարքավորումների ձեռքբերման գների գերազանցումը հասնում է 80%-ի, ՇՕ-70 տիպի սարքավորումների համար՝ 74%-ի, ՎՌՈւ տիպի սարքավորումների համար՝ 64%-ի, ԼՏԵ տիպի սարքավորումների համար՝ 49%-ի իսկ հաշվիչների արկղերի համար՝ 65%-ի:

Նշվածը հետևանք է գնումների գործընթացի անարդյունավետ կազմակերպման, և այն խոչընդոտների, որոնց արդյունքում արտաքին շուկաներում Ընկերության պահանջարկին համապատասխան ապրանքներ արտադրող կազմակերպությունները Ընկերության կողմից իրականացվող մրցույթներին հիմնականում չեն մասնակցում: Միևնույն ժամանակ, նյութերի և սարքավորումների մի մասը ձեռք է բերվում ոչ թե Ընկերության, այլ կապալառու կազմակերպությունների կողմից, ինչն իր հերթին հանգեցնում է ապրանքների՝ բարձր գներով ձեռքբերմանը: Ուսումնասիրությունների արդյունքի վրա ազդող գործոն է համարվում նաև հաշվետվությունում առկա սարքավորումների և ապրանքների ընդհանրական կամ թերի մականշումները (օրինակ՝ ՇՕ-70, բաշխիչ բջիջ և այլն): Նշված խնդրին հանձնաժողովը բազմիցս անդրադարձել է նախորդ տարիների վերլուծությունների ընթացքում:

Ներդրումային ծրագրի շրջանակներում իրականացվել են 22 162,0 մլն դրամի ներդրումներ, որից 2 647,1 (ընդհանուրի 12,3%-ը) մլն դրամի ներդրումները համարվել են ոչ արդյունավետ կամ դեռևս լիցենզավորված գործունեությանը չմասնակցող և չեն ներառվել սակագնային մարժայով փոխհատուցման ենթակա ներդրումների ծավալում:

Հարկ է նշել, որ ներդրումների ծավալից նվազեցումները 2017 թվականի համեմատ կրճատվել են 0,6 տոկոսային կետով (2017 թվականին՝ 12,9%):

Ամփոփելով հարկ է նշել, որ անհրաժեշտ է հետևողական գործուն միջոցառումներ ձեռնարկել Հանձնաժողովի կողմից մատնանշված թերությունները և

անհամապատասխանությունները վերացնելու ուղղությամբ: Արդյունքում «Հայաստանի էլեկտրական ցանցեր» ՓԲԸ-ն կմեծացնի իր կողմից իրականացված ներդրումների դիմաց վերադարձ ստանալու հնարավորությունը և այդ գումարները արդյունավետ ծախսելու պարագայում կապահովվեն հնարավոր տեխնիկական և տնտեսական օգուտներ: Արդյունքում նշվածն դրական ազդեցությունը կունենա նաև սպառողների սպասարկման որակի և բաշխման համակարգի բնականոն զարգացման վրա: Ուստի կարծում ենք Ընկերությունը պետք է հետևողականորեն ջանքեր գործադրի իր կառավարման արդյունավետությունը բարձրացնելու և անարդյունավետ ծախսերը բացառելու նպատակով:

Հղումներ օգտագործված նյութերին

Որոշում 1-

ՀՀ հանրային ծառայությունները կարգավորող հանձնաժողովի 2016 թվականի դեկտեմբերի 21-ի №414Ա որոշումը «Հայաստանի էլեկտրական ցանցեր» փակ բաժնետիրական ընկերության 2016 թվականի ներդրումային ծրագրի ճշգրտումներին ու 2016-2020 թվականների ներդրումային ծրագրին համաձայնություն տալու եվ Հայաստանի Հանրապետության հանրային ծառայությունները կարգավորող հանձնաժողովի 2016 թվականի մայիսի 4-ի №102ա որոշումը ուժը կորցրած ճանաչելու մասին»

Որոշում 2-

ՀՀ հանրային ծառայությունները կարգավորող հանձնաժողովի 2017 թվականի նոյեմբերի 15-ի №488Ա որոշումը «Հայաստանի էլեկտրական ցանցեր» փակ բաժնետիրական ընկերության 2016-2020 թվականների ներդրումային ծրագրի 2017-2020 թվականների ճշգրտումներին համաձայնություն տալու եվ Հայաստանի Հանրապետության հանրային ծառայությունները կարգավորող հանձնաժողովի 2016 թվականի դեկտեմբերի 21-ի №414Ա որոշման մեջ փոփոխություն կատարելու մասին»

Որոշում 3-

ՀՀ հանրային ծառայությունները կարգավորող հանձնաժողովի 2017 թվականի նոյեմբերի 15-ի №489Ա որոշումը «Հայաստանի էլեկտրական ցանցեր» փակ բաժնետիրական ընկերության 2018-2027 թվականների ներդրումային ծրագրին համաձայնություն տալու մասին»

Որոշում 4-

ՀՀ հանրային ծառայությունները կարգավորող հանձնաժողովի 2018 թվականի դեկտեմբերի 26-ի №753Ա որոշումը «Հայաստանի Հանրապետության հանրային ծառայությունները կարգավորող հանձնաժողովի 2016 թվականի դեկտեմբերի 21-ի №414Ա որոշման մեջ փոփոխություններ և լրացում կատարելու մասին»

Հաշվետվություն - «Հայաստանի էլեկտրական ցանցեր» ՓԲԸ-ի կողմից 2018 թվականին փաստացի կատարված կապիտալացվող ծախսերով ձևակերպված

ներդրումների մասին ընկերության 2019 թվականի մայիսի 13-ի №183-19 գրությամբ ներկայացված հաշվետվություն

Տեղեկատվություն 1- «Հայաստանի էլեկտրական ցանցեր» ՓԲԸ-ի կողմից 2018 թվականին նոր սպառողի վերակառուցվող սպառման համակարգը էլեկտրական ցանցին միացման նպատակով իրականացվող ծախսումների վերաբերյալ տեղեկատվություն

Տեղեկատվություն 2- «Հայաստանի էլեկտրական ցանցեր» ՓԲԸ-ի կողմից 2018 թվականին նոր սպառողի վերակառուցվող սպառման համակարգը էլեկտրական ցանցին միացման ժամկետների վերաբերյալ տեղեկատվություն

Տեղեկատվություն 3- Սպառողների հոսանքագրկումների քանակի և տևողության հաշվարկային ցուցանիշների 2018 թվականի տեղեկատվական բազա (<http://psrc.am/am/sectors/electric/service-quality-indicators>)

Տեղեկատվություն 4- Սպառողների մոտ թույլատրելի սահմաններից էլեկտրական էներգիայի լարման շեղման դեպքերի քանակի և տևողության հաշվարկային ցուցանիշների 2018 թվականի տեղեկատվական բազա (<http://psrc.am/am/sectors/electric/service-quality-indicators>)

Տեղեկատվություն 5- Էլեկտրակայանքների հուսալիության փաստացի ցուցանիշների 2018 թվականի տեղեկատվական բազա (<http://psrc.am/am/sectors/electric/service-quality-indicators>)

Տեղեկատվություն 6- Տեղեկատվություն լուծարված հիմնական միջոցների մասին

Տեղեկատվություն 7- Տեղեկատվություն հիմնական միջոցների լուծարումից ստացված դետալների, համալրող շինվածքների եվ այլ պիտանի նյութերի ծախսման ուղղությունների մասին

Տեղեկատվություն 8- Տեղեկատվություն օտարված (վաճառված) հիմնական միջոցների մասին

Տեղեկատվություն 9- Տեղեկատվություն անավարտ ոչ ընթացիկ նյութական ակտիվների մասին